

ANDREJ PAVLOVEC
ravnatelj Loškega muzeja

DELO KULTURNE SKUPNOSTI ŠKOFJA LOKA V LETU 1971

Kulturna skupnost Škofja Loka (v nadaljnjem KS) je bila ustanovljena na ustanovni skupščini 16. februarja 1971. Po ustanovni skupščini je njen izvršni odbor pripravil vse potrebne dokumente za podpis družbenega dogovora, ki so ga sklenili Izvršni svet SR Slovenije, skupščina občine Škofja Loka (v nadaljnjem SO) in KS, ter družbeni dogovor o vsebini in materialnih sredstvih za potrebe kulturne dejavnosti, ki sta ga sklenili KS in SO. Soglasje k programu dela KS in odobritev podpisa obeh družbenih dogovorov je obravnavala SO na svoji seji dne 14. 4. 1971. KS je tako podpisala družbeni dogovor na Izvršnem svetu skupaj s Kulturno skupnostjo Celje kot prva podpisnica dne 31. maja 1971. S tem podpisom je zaživel delo KS.

KS si je v svojem programu zapisala, da zakon o sredstvih za Kulturne skupnosti ne ureja samo financiranja kulture v občini, temveč nalaga KS tudi odgovornost za uspešno razvijanje kulture po načelu jedrnate formulacije, da je z zakonom omogočeno samoupravno vodenje kulturnih dejavnosti in kulturne politike, ki nalaga KS tudi samoodgovorno zavestno opredeljevanje do določenih pojavov v kulturni sferi v občini.

Po določilih, ki jih je predvideval družbeni dogovor, je prevzela KS skrb za postopno izboljšanje materialnega položaja obstoječih kulturnih zavodov, pri čemer ji je bila naložena dolžnost uskladiti osebne dohodke kulturnih delavcev in sredstva za materialne in funkcionalne izdatke. Posebno dolžnost je sprejela KS po tem dogovoru pri izvajanju zakonskih določil na področju knjižničarstva, kot primarne in najširše veje splošnega izobraževanja, in sicer po normativih, ki jih je osvojila bibliotekarska stroka za vso Slovenijo.

Podobne perspektive je zasledovala KS tudi pri arhivski službi in pri spomeniško-varstveni službi, kjer je bilo že v programu določeno, da bo skušala KS zagotoviti za redno delovanje te službe tretjino sredstev, s katerimi bi se delo normaliziralo do leta 1975 po izdelanih normativih. Ta tri področja, ki jim je sporazum določil prednost, so samo del kulturne dejavnosti, ki se vključuje v specifikko problemskih osnov loške kulture.

Za Loški muzej je program predvideval ureditev del pri zbirki NOB in drugih zbirkah, ker je prevladovalo mnenje, da bo prav muzej ob 1000-letnici odigral posebno vlogo. Za leto 1971 je bilo predvideno tudi novo mesto kustosa za zgodovino, za kar so se seveda povečala predvidena sredstva poleg tistih, ki jih je muzej dobil za redno dejavnost in za postopno popravilo stavbe. Važno nalogo je prevzelo na svoje rame tudi Muzejsko društvo, ki je poleg redne dejavnosti pri izdajanju Loških razgledov prevzelo še skrb za izdajo knjig ob 1000-letnici Loke ter še za delo pododborov v Železnikih in v Žireh.

KS je prevzela tudi skrb za Zvezo kulturno prosvetnih organizacij (ZKPO), ki naj bi kot združenje predvsem amaterske kulturne dejavnosti v občini postala enakopraven član KS. ZKPO si je kot glavno nalogo določila skrb za kulturne domove, za pospeševanje amaterske gledališke dejavnosti, za razvoj glasbene dejavnosti v občini, za širšo likovno dejavnost v tesni povezavi z Galerijo na gradu in za čimboljšo stimulacijo kulturnih društev. Hkrati je ZKPO pristala na stališče KS pri razvoju kulture v občini in se obvezala, da bo postala temeljni kamen za razširjanje kulture med najširše plasti občanov. KS je v svoj program ločeno zajela tudi Groharjevo slikarsko kolonijo in Malo Groharjevo slikarsko kolonijo in se zavezala, da bo v najvišji možni meri podpirala dejavnost teh že tako afirmiranih akcij loške kulture. KS je potem še kot obveznost prevzela fond za Prešernove nagrade gorenjskih občin in del nalog za pripravo 1000-letnice Loke, za katero pa je menila, da združujejo veliko akcij, vezanih na to proslavo, in da prav zato ne more prevzeti vseh bremen na svoje rame.

Ta izvleček služi kot osnova za pregled kulturne politike, ki jo je s svojim usmerjevalnim konceptom zasledovala KS v letu ustanovitve in za leto 1971. Ves program sloni na širokih programih posameznih področij in ustanov in je bil v pisani besedi predložen in izglasovan na skupščini KS kot delovni program. Z njim je KS že sledila tudi srednjeročni usmeritvi kulture v občini, saj je večina posamičnih programov za delo v letu 1971 baziralo prav na realizaciji srednjeročnega programa. Zapisali smo, da skušamo potegniti črto v letu 1971, pod katero naj bi pisali rezultate in potrditve pravilne politike o usmerjenosti kulturne dejavnosti v občini. Usmeritev pa je povsem jasna: rezultati dela se stekajo v zbirni fond za proslavo tisočletnice kot ene izmed najbližjih nalog, predvsem pa se rezultat celotne kulturne politike obrača v uresničevanje srednjeročnega razvoja kulture v občini. Pred nami je sedaj, da te rezultate pregledamo.

Uvodne misli so povzete kot opora pri pregledovanju poročila o opravljenem delu v letu 1971. V poročilu se držimo istega reda, kakor smo ga navajali v programu. Pri posameznih zavodih ali ob posameznih področjih se bomo nekoliko podrobneje ustavljali, predvsem tam, kjer je praksa pokazala določene problemske premike, morda težave in podobne stvari, ki so izboljševale ali pa zavirale uresničevanje delovnega programa. Že ob samem podpisu družbenega dogovora o vsebini in materialnih sredstvih za potrebe kulturne dejavnosti smo ugotovili, da se je občina odločila za predpisani minimum pri svojem deležu financiranja kulture in da ni sprejela smernic za odločno in krepko saniranje, kakor je to predvidel zakon. Svoja sredstva za kulturo je občina v primerjavi z letom 1970 povečala za 7,3 % s svojo dotacijo v višini 576.000 dinarjev, kar je skupaj z republiškimi sredstvi v višini 508.000,00 din ali skupaj oba prispevka v višini 1.084.000,00 din predstavljalo povečanje za 100 %, kar pa v razmerah, ki so doslej vladale v kulturi, še vedno ni bilo resna osnova za predvideno radikalno sanacijo. Tako je KS s sicer nominalno povečanimi sredstvi zakoračila v prvo leto svojega obstoja in je razporedila sredstva takole:

1. za dotacije članom KS	947.400,00 din
2. v obvezno rezervo je namenila	10.840,00 din ali 1 %,
3. v investicijski sklad je izdvojila	108.400,00 din ali 10 %,
4. začasno nerazdeljena sredstva v višini 17.360,00 din so pokrivala izdatke za režijo, sklice skupščine, bančne stroške in drugo.	

Dotacije so bile namenjene posameznim ustanovam, zavodom in društvom ter drugim članom KS za uresničevanje njihovega delovnega programa.

Ljudska knjižnica se je uspešno uveljavila z realizacijo delovnega programa. Z nastavitvijo nove delovne moči v knjižnici je bila omogočena tudi uvedba non-stop poslovanja od 7. do 20. ure s čitalnico, kar je omogočilo tudi večjo izposojno, in to kar na povprečno 2.500 knjig mesečno. Tudi število članov knjižnice se je povečalo za približno 500 oseb. Knjižnica je razširila svoje področje tudi iz izposojevališči, kjer je tudi razširila svoj delovni čas izposoje. S temi skopimi ugotovitvami lahko komaj bežno precenimo napor, ki ga je delovni kolektiv vložil za realizacijo naloge, da postane knjižnica nosilka primarne in najširše veje splošnega izobraževanja.

Arhivska služba je svoje delo prav tako opravila po programu, razen seveda prevzemanja gradiva, ki ga arhiv ne more več sprejemati zaradi preobremenjenosti sedanjih prostorov. V tem poročilu seveda ne moremo naštevati vsega podrobnega in skrbnega dela, ki ga opravlja arhiv, omenimo samo nekaj dosežkov: uredil je fond predvojne občine Škofja Loka in izdelal inventar, uvedel je novo dokumentarno serijo tovarniških časopisov, med raziskovalno znanstvenim delom naj omenimo začetek del na izpisovanju gradiva iz starih občinskih zapisnikov; na žalost pa arhiv ni mogel nadaljevati dela v zvezi s tisočletnico, t. j. arhivske priprave za stavbno zgodovino Loke in to zaradi pomanjkanja sredstev. KS je investicijski sklad za leto 1971 namenila v celoti za nove arhivske prostore, ki so resnično potrebni, ne samo za razvoj arhivske službe, temveč tudi za shranjevanje arhivskih fondov, saj arhiv, kot že rečeno, ni mogel sprejeti niti občinskega arhiva. Sanacijo kašče-arhiva je prevzel ljubljanski zavod za spomeniško varstvo po posebni pogodbi. Dela bi morala biti gotova do 31. dec. 1971 pa so se na žalost zavlekla, tako, da predvidevamo selitev arhiva šele v drugi polovici leta 1972.

Ljubljanski regionalni zavod za spomeniško varstvo, ki je prevzel po zakonu določene naloge na spomeniškovarstvenem področju, je razpolagal razen s 60.000,00 din in 17.100,00 din iz naslova neplačane fakture za fotografiranje fasad, kar je pomenilo v letu 1971 že eno tretjino normativno predvidenih sredstev za spomeniško varstveno službo oziroma za redno dejavnost te službe, še z nekaj več kot 300.000,00 din za posebne spomeniško varstvene naloge, ki pa jih razen začetih del na nunski kašči, bodočih prostorov za arhiv, v letu 1971 ni porabil. Ta sredstva so bila namensko dodeljena, in sicer od KS 100.000,00 din za obnovo kašče-arhiva, 200.000,00 din pa od Izvršnega sveta SR Slovenije za spomenike v Škofji Loki (grad, mestno obzidje in drugo). Začel je z delom na gradu in ta akcija bi morala biti nujno dokončana do konca junija 1972. Od redne dejavnosti povzemamo po poročilu Zavoda, da so konservatorji v preteklem letu dali strokovna mnenja, odločbe ter strokovna navodila na 164 objektih v Škofji Loki in v obeh dolinah. V letu 1971 je bil dokončan elaborat Predlog historične rekonstrukcije fasad na Mestnem trgu v Škofji Loki z grafično in fotodokumentacijo. Ta dokumentacija naj bi bila sedaj osnova za obnovo fasad ob pripravah za 1000 letnico Loke.

Za opremo Mestnega trga je konservator oskrbel nabavo starih stilnih konzol in še vedno nadaljuje z zbiranjem starih upodobitev Škofje Loke. Ljubljanski regionalni zavod za spomeniško varstvo še nadaljuje z delom na kartah kulturnih spomenikov in sicer na takoimenovani fazi A. Zavod je v svojem poročilu opozoril KS, da so stroški za redno dejavnost presegli vsoto 60.000,00 din in prosijo, da bi se posebej, hkrati z obravnavo splošne proble-

matike pogovorili tudi o tem, predvsem, ker je mnogo dela izjemnega in povezanega s 1000-letnico Loke.

V tem poročilu KS seveda ne more obravnavati tudi takšne zadeve, vendar pa pripominjamo, da delo Ljubljanskega regionalnega zavoda za spomeniško varstvo doslej ni bilo dobro koordinirano in da prav iz tega izvirajo vsi problemi.

Proračun, ki ga je Loški muzej naredil v oktobru 1970 za leto 1971, je bil najprej namenjen za proračun občine, pozneje pa je financiranje prevzela KS. Predračuna pozneje muzej ni valoriziral in se zato v njem pojavljajo nekatere nedoslednosti, predvsem pri funkcionalnih izdatkih, kar pa je razvidno iz obrazložitve. KS je po pogodbi namenila za muzej 322.300,00 din, za kritje osebnih dohodkov 198.000,00 din, za materialne izdatke 39.000,00 din, za funkcionalne izdatke 55.100,00 din in za vzdrževanje strehe 30.000,00 din. S predvidenimi lastnimi dohodki v višini 44.000,00 din, ki smo jih pa dejansko ustvarili 57.266,80 din, so razporedili sredstva za poslovanje tako, da so krili osebne izdatke po samoupravnem sporazumu, in sicer prekoračili planirano vsoto za 13.154,50 din vendar na račun terjatev, ki jih imajo. Funkcionalni izdatki so bili v celoti planirani na 121.500,00 din, toda KS je namenila sredstva samo za oddelek NOB, vse ostalo pa je muzej moral skrbiti na najnujnejše in financirati iz lastnih dohodkov. Posebno poglavje predstavlja delo pri urejevanju nove zbirke NOB: ker je bila zadnja dotacija KS izplačana šele v januarju in tudi račun za dvorano v januarju, se sredstva prenesejo na leto 1972 in muzeju tako ostanejo le razstave, kjer so samo katalogi stali 9534,00 din, dočim so planirali za razstave le 8000,00 din. Pri nabavi predmetov, kar je ena glavnih dejavnosti muzeja, so morali znižati načrtovano vsoto na dejansko potrošeno za odkup na 13.126,00 din tako, da so za vso funkcionalno dejavnost potrošili 23.143,40 din, kar bi bilo komaj 6,5 % od celotne vsote, vendar pa moramo k temu prišteti ob koncu decembra ali v januarju realizirano vsoto za oddelek NOB, ki spremeni in poviša odstotek za funkcionalno dejavnost na 20,7 %, kar je z 20 % za materialne ali operativne izdatke in s 60 % za osebne dohodke delavcev v muzeju solidno povprečje, ki ga že dolgo niso dosegali. V letu 1971 so namestili tudi novega kustosa zgodovinarja, za katerega so že pred samoupravnim sporazumom planirali osebni dohodek za pripravnika, ki pa se je po podpisu sporazuma bistveno dvignil in tako so morali prekoračiti planirano vsoto za OD. Drugih personalnih sprememb med letom v muzeju ni bilo. Muzej je v letu 1971 dosegel zopet zavidljivo visoko število obiskovalcev: 21.632 obiskovalca ali za 2032 več kot v letu 1970 in se s tem uvrstil med najboljše obiskovane muzeje v Sloveniji.

Muzejsko društvo Škofja Loka s svojima podružnima pododboroma v Železnikih in v Žireh je svojo osnovno nalogo, to je izdajo 18. letnika zbornika Loški razgledi opravilo do roka in vestno, tako kot smo pri tem društvu že vajeni. Poleg samega zbornika in skrbi za njegov izid do točno postavljenega datuma v decembru je Muzejsko društvo skupaj s predstavniki družbenopolitičnih organizacij kot prvo v Sloveniji sklenilo poseben družbeni dogovor med KS in med predstavniki gospodarskih organizacij. S tem družbenim dogovorom se gospodarske organizacije obvezujejo financirati delno Loške razgleda, razliko, ki pa nastane po dogovoru, krije KS. Ta akcija je naletela na velik odmev tudi na drugi konferenci SZDL, ki je razpravljala o kulturnih skupnostih in je tako Muzejsko društvo postalo primer, kako je mogoče še drugače organizirati svoje delo. Veliko skrbi posveča tudi pododboroma: v

Železniki so zbrali že kar 140 članov Muzejskega društva in skoraj prav toliko naročnikov za Loške razglede. Pododbor Železniki ima velike težave z znano muzejsko zbirko v Plavčevi hiši, ki je vzbudila v javnosti in tudi med muzejskimi strokovnjaki obilico zanimanja; težave so pri vzdrževanju stavbe, dočim člani pododbora volontersko urejajo in dopolnjujejo zbirko. V Žireh so leta 1971 zbrali veliko gradiva za zbirko o čevljarstvu in čipkarstvu. Razprave v Loških razgledih o teh temah so porok, da bodo tudi zbirko v Žireh uredili po vseh muzeoloških principih s pomočjo Loškega muzeja. Težave z urejevanjem prostorov pa so bile v letu 1971 nepremostljive in se je adaptacija prostorov za zbirke močno zavlekla. Založniško dejavnost je muzejsko društvo še razširilo na izdajo nekaterih knjig, ki naj bi izšle ob 1000-letnici Loke: predvsem tečejo priprave za knjigo dr. Pavla Blaznika »Zgodovina loškega gospostva«, dalje je tudi predvidena knjiga prof. Franceta Planine Škofja Loka in njeno zaledje ter še druge knjige, ki so v pripravi, tako kot Zbornik o Selški dolini, za kar pa skrbi poseben odbor, tako kot tudi podoben Zbornik za zgodovino NOB na Loškem. Za vso to dejavnost je bil osnovan poseben tiskovni sklad, ki ga upravljajo: upravni odbor, ki ga je v sporazumu z Muzejskim društvom imenoval izvršni odbor KS. V ta sklad je KS dala 20.000,00 dinarjev, sklad pa se mora do leta 1973 povečati tako, da bo leta 1972 in 1973 priteklo vanj še 80.000,00 din.

Zveza kulturno prosvetnih organizacij poroča, da je v letu 1971 v občini delovalo 18 prosvetnih društev in 8 kulturno-prosvetnih organizacij. Čeprav nimamo vseh zapisnikov občnih zborov društev, lahko iz obiskov posameznih društev in iz njihovih poročil o delu ugotovimo, da so začrtane naloge v celoti realizirali. Razveseljivo je dejstvo, da so v letu 1971 vse na novo formirane prosvetne organizacije v celoti izpolnile svoje programe in so po številu nastopov in gostovanj med najbolj delovnimi v občini (oktet JELOVICA, Gorenjevaški oktet, Moški pevski zbor podjetij v Žireh itd.). Prosvetna društva, Oder-Galerija, Loško gledališče, MKUD Gimnazija in MKUD OŠ Žiri so v letu 1971 skupaj uprizorila 38 dramskih predstav in opravila 23 gostovanj. Zveza je prek svojega odseka za dramsko dejavnost pomagala igralskim skupinam. Pri tem ugotavljamo, da kvaliteta ni na najboljšem nivoju in da je repertoar nepregledan in mnogokje ni v skladu z družbenimi nameni.

Glasbena in pevska dejavnost je bila v letu 1971 najbolj razvejana. Samostojne skupine in sekcije društev so skupaj z dramskimi sekcijami nastopale na vseh prireditvah v svojih krajih in v širšem občinskem merilu. Skupina za glasbeno dejavnost pri ZKPO ni bila najbolj dejavna, ker je vodja vokalne skupine tov. Škulj delo pri ZKPO povsem opustil. Vendar je ZKPO v letu 1971 kljub temu organizirala dva koncerta in sicer koncert APZ »Tone Tomšič« iz Ljubljane in koncert Pihalnih orkestrrov iz Škofje Loke in Žirov ter pevskega zbora ALPINA iz Žirov in moškega pevskega zbora iz Virmaš.

Potujoča knjižnica je delovala tako, kot deluje že nekaj let. Tudi v preteklem letu je bil to največji problem knjižničarjev. Prav zato je nujno organizirati seminar za knjižničarje, ki bo mlade ljudi spodbujal k delu v podeželskih knjižnicah.

Likovna dejavnost je bila tudi v letu 1971 zelo razširjena in po kvaliteti prednjači pred ostalimi dejavnostmi v občini. V bodoče bomo morali usmerjati vso likovno dejavnost v občini pod okriljem ZKPO, saj si ob kvaliteti, ki je na loškem pogojena z bogato tradicijo, ne moremo privoščiti dosedanje razdrobljenosti.

Predsedstvo ZKPO je svoj načrt izpolnilo. Poleg najvažnejših nalog — povezava in pomoč kulturno prosvetnim organizacijam — je izvedlo nekatera gostovanja in nastope in na ta način zapolnilo vrzeli, ki v Škofji Loki nastanejo, če vse skupine ne delujejo po zastavljenem načrtu.

Poleg vsega je obiskalo vsa društva v občini, pogovorilo se je o njihovem delu in pri težavah iskalo skupne rešitve. Izvedlo je letno skupščino ZKPO in sprejelo sklepe, program dela in finančni načrt za leto 1972 in srednjeročni načrt razvoja kulture v občini.

Delovanje Groharjeve slikarske kolonije je v letu 1971 potekalo v Poljanah po predvidenem in utrjenem redu. Sodelovalo je 16 slikarjev iz Slovenije, Italije in Avstrije ter iz Anglije. S tem ko sprejemamo obveznosti Združenja slikarskih kolonij Slovenije, smo prepričani, da se bo ta oblika dejavnosti za popularizacijo likovne dejavnosti še naprej širila in razvijala, morda celo bolj v mednarodno smer, kakor si odbor Groharjeve slikarske kolonije želi. Razstava članov Groharjeve slikarske kolonije je bila na gradu v Galeriji od 16. julija do 26. avgusta 1971. Ob razstavi je bil izdan tako običajno katalog. KS meni, da je Groharjevi slikarski koloniji še vnaprej treba omogočiti uspešno delovanje, posebno še ob predhodni manifestaciji Male Groharjeve slikarske kolonije, ki je v letu 1971 privabila v Škofjo Loko več kot 300 mladih udeležencev-pionirjev z osnovnih šol skoraj iz vse Jugoslavije. Razstava na gradu, ki je bila od 6. junija do 12. julija 1971 in je napolnila dobesedno do zadnjega kotička galerijo, poleg tega še vse prireditve ob tej manifestaciji, samo potrjujejo upravičenost prave poti in prodora do najširših plasti prebivalstva.

Obveznosti do Prešernovih nagrad gorenjskih občin je KS izpolnila in smo v letu 1971 na naš predlog po odločitvi žirije lahko vpisali v seznam nagrajencev iz naše občine kar dva nagrajenca: Iveta Šubica, ki je nagrado prejel za svoje 30-letno ustvarjalno delo na področju ilustracij, in Lojzeta Zupanca, ki je bil nagrajen za knjigo Zlato pod Blegošem. Poleg tega smo prispevali tudi petino stroškov za nagrado vseh občin za Ivana Jana, ki jo je dobil za izpopolnjeno izdajo svoje knjige Dražgoška bitka.

S tem ko smo tako pregledali delovanje članov KS in tudi same kulturne dejavnosti, ne moremo mimo nekaterih splošnih ugotovitev: da smo uspeli v letu 1971 izenačiti osebne dohodke kulturnih delavcev po samoupravnem dogovoru, da smo z razpoložljivimi sredstvi skušali, pa vendar ne v celoti uspeli odpraviti najnujnejše materialne težave poklicnih ustanov in deloma tudi društev ter amaterskih skupin v sestavu ZKPO, kjer smo skušali ustvariti podlago za sistematsko reševanje materialnih težav in pogojev za ponovno oživljanje kulturnih dejavnosti v njih. Prav tu pa nam še ni uspelo s posamičnimi pogodbami posamezne amaterske skupine vezati za realizacijo programa in za kvalitetnejšo dejavnost.

Če upoštevamemo dejstvo, da je KS bila ustanovljena sicer med prvimi, a vendar delo ni obsegalo vsega koledarskega leta, smo z uspehi lahko povsem zadovoljni. Predvsem hočemo poudariti, da smo se in se še vedno borimo za nov premik v kulturni dejavnosti, ki naj bi se zrcalil v načrtnosti, ki smo jo v letu 1971 uspešno zagovarjali, čeprav marsikdaj tudi na rovaš nekaterih akcij, ki smo jih morali zavrniti prav zaradi nepredvidenega vpadanja v naš koncept politike kulturnega razvoja. Jasno je, da se po letu dni vsi rezultati ne pokažejo, zato tudi ne sprejemamo očitkov, da se s skoraj stodontnim povečanjem sredstev ni v enaki meri povečala tudi dejavnost. Ker gre za očiitek, ki ni kritično vperjen na celotno politiko, temveč gleda samo skozi ozko

odprto dioptrijo in ne more zajeti pogleda na celotno dejavnost, tu v poročilu sami opozorimo nanj, odgovarjalo očitku pa bo naše delo, ki seveda ni lahko, tako kot vsak začetek ni lahek. Kritiko, ki bo temeljila na analizi, bomo radi sprejeli, očitki pa seveda izvirajo od tam, kjer so pričakovali, da je mogoče vse probleme rešiti čez noč, torej že s samo ustavno listino. Poleg tega vsak pretresa kulturna vprašanja s svojega stališča; menimo pa, da je končno napočil čas realizacije besed, ki smo si jih postavili v program: samoupravnost v kulturi ima v svoji kali tudi princip samoodgovornosti, kar pomeni, da upravljamo v kulturi sami, da sprejemamo kritiko, ki je utemeljena na analizi naših napak, nikakor pa ne potrebujemo očitkov.